

- Mogelijke burcht Recreatiegebied Spaarnwoude 9 januari 2022. Foto: Geert Timmermans.

- Bever vastgelegd met wildcamera Muidertrekvaart 5 juli 2021. Foto: Edo Goverse en Geert Timmermans.

Noord-Holland is decennialang de enige provincie geweest zonder beverpopulatie. Maar vanaf 2021 lijkt die status veranderd te zijn en is er mogelijk sprake van kolonisatie.

Verleden

Botresten van bevers (*Castor fiber*) zijn tijdens archeologisch onderzoek door heel Nederland gevonden, variërend uit de perioden Laat-Mesolithicum tot de Nieuwe Tijd (Dijkstra, 2016). Voorbeelden van Noord-Hollandse vondsten uit het Vroeg-

en Laat-Holoceen komen van Texel (Bakker, 2019) en IJmuiden (Reehorst, 2019). Archeologische vondsten uit de steentijd tonen aan dat mensen bevers vingen, waarschijnlijk passief met vallen. Dat zal voor bont en vlees zijn gedaan. De bejaging is doorgegaan tot eerste

helft van de negentiende eeuw. Een product als bevergeil, te gebruiken als medicijn, maar ook om schade te voorkomen (er werden premies uitgegeven), zijn hier later bij gekomen. In 1826 werd in Zalk (Overijssel) een bever geschoten, hiermee was de soort in Nederland uitgestorven

- Bever. Tekening: Jos Zwarts.

bevers

in Noord-Holland

Waarnemingen van (sporen van) bevers in Noord-Holland tot 2021

- Op 4 mei 1996 is een dier gemeld van de Zeedijk, Volendam.
- in de Eerste Diem, Diemen, met aansluitend twee waarnemingen op 6 juli en 5 augustus 1996 op de Diemervijfhoek, Muiden.
- Op 20 november 1996 is een vrouwelijke bever doodgedreden in Loenen aan de Vecht, in een kilometerhok dat overlap heeft met Noord-Holland en Utrecht.
- In 2011 zijn knaagsporen langs de oevers van het Eemmeer gevonden, dit betrof vier kilometerhokken tussen Stichtse Brug en Gooyergracht.
- In juni 2014 werden knaagsporen gevonden bij het Hoornsche Gat, vlak voor de kust van Enkhuizen, een moerassig gebied langs de N302/Houtribdijk. In de jaren '13, '14 en '15 zijn halverwege deze dijk ook vraatsporen gemeld, net buiten Noord-Holland.
- In 2019 zijn weer knaagsporen gevonden aan de Noord-Hollandse zijde van de Stichtse Brug.
- Op 12 november 2020 hoorde een kajaker het typische geluid van een staart klappen op het water, waarna een schim onderwater wegzom. Oordeel was een bever, dit was vlak voor de kust van de Dode Hond, een eiland in het Eemmeer.

Al met al meerdere waarnemingen van de soort binnen de provinciegrenzen, maar vooralsnog geen sprake van een gevestigde populatie.

● Knaagsporen Muidertrekvaart 17 juli 2021. Foto: Geert Timmermans.

(Dekker & Vreugdenhil, 2012). In 1988 is gestart met de herintroductie van de bever. Vanaf 1988 tot 2009 zijn 150 bevers op verschillende locaties in ons land uitgezet (Nolet, 1992). Nabij Natuurpark Lelystad leeft sinds 1991 een populatie, die zijn oorsprong kent uit ontsnapte bevers, inmiddels gemixt met uitgezette bevers. Tussen 2002 en 2004 zijn er dieren bijgezet in Nederland, naast bevers die zelfstandig vanuit Duitsland en België naar ons land kwamen. De laatste uitzetting vond plaats in de regio Groningen/Drenthe in 2008 (Zoogdiervereniging, 2021). Sindsdien is de bever bezig met een

gestage opmars in het land. Alleen, op enkele incidentele waarnemingen (van sporen) na (Dijkstra, 2014), was de bever tot nog toe niet in Noord-Holland gesetteld. Voor een kort overzicht is de Nationale Databank Flora en Fauna geraadpleegd (NDFF), zie bovenstaande kadertekst.

Heden

Jonge bevers die een nieuw territorium zoeken kunnen grote afstanden afleggen. En klaarblijkelijk lukt het ze dan wel ongezien knelpunten als wegen over te steken. Dat is in het verleden al bewezen en ook nu weer. Opvallend is dat bij Spaarnwoude meerdere meldingen zijn van

bever(knaagsporen) (zie kadertekst pagina 14). Idem voor de 'Maxisbever' die zich met enige regelmaat toont voor de camera. Het zoeken naar vraatsporen is een typische winterklus als de bladeren van de bomen zijn en de kruidvegetatie is verdwenen. Potentiële plekken zijn anders niet te bekijken door de groene weelde van vooral brandnetels en bramen.

Toekomst

Noord-Holland lijkt eindelijk gevonden te zijn door de bever. Eigenlijk best laat voor een van de natste provincies van Nederland. Er is genoeg eten en leefgebied. De verwachting is ►

● Knaagsporen Recreatiegebied Spaarnwoude 9 januari 2022.
Foto: Geert Timmermans.

Waarnemingen 2021

- Vanaf begin 2021 waren er geruchten over de mogelijke aanwezigheid van een bever bij het Naarderbos. Op 19 april zijn knaagsporen vastgelegd maar diverse bezoeken hebben geen aanvullende waarnemingen opgeleverd.
- Op 27 april 2021 is door een wandelaar in Recreatiegebied Spaarnwoude overdag een zwemmende bever gefotografeerd vanaf een bruggetje. Enkele knaagsporen zijn vlak erna doorgegeven. Omwonenden melden dat een bever met enige regelmaat Zijkanaal B gebruikt om onder de A9 te zwemmen om de naburige polder te bereiken. December 2021 zijn een tiental waarnemingen van knaagsporen gemeld uit dit gebied.
- Op 14 mei 2021 zijn knaagsporen gevonden voor de kust van Huizen en in het haventje aldaar.
- Op 28 juni 2021 hebben twee meiden op de Maxisweg een bever met mobieltje gefilmd. Deze stak het fietspad over, tussen de Waterlandtak en de Muidertrekvaart. In de Waterlandtak zelf zijn ook met regelmaat verse knaagsporen gevonden. Knaagsporen zijn ook op andere plaatsen langs de vaart gezien. Met wildcamera is de Maxisbever vastgelegd op 5, 27, 28 juli, 2, 16, 17, 20 & 21 augustus 2021. Vooralsnog is het onbekend of de Maxisbever alleen is of dat er meer individuen zijn.

dan ook dat de bever nog flink wat areaal gaat bezetten in Noord-Holland. Verschillende migratieroutes zijn denkbaar.

De soort kan via de Afsluitdijk de Kop van Noord-Holland bereiken. Bij Makkum (Fr.) wordt de bever

al een keer afgelegd te zijn. Als de eilanden ten noordoosten van Enkhuizen in het Markermeer bij het Trintelzand gerealiseerd zijn en aansluiten op Marker Wadden, en de natuur zijn gang kan gaan, zal het een kwestie van tijd zijn eer de bever

te bereiken. Gedurende enkele jaren worden al knaagsporen gezien, maar van een populatie is geen sprake. In deze regio is het potentiële leefgebied beperkt en wellicht dat alleen het eiland Dode Hond en de moerassen rondom de brug als metapopulatie een onderdeel worden van de Flevolands kernpopulatie.

De oversteek vanuit Flevoland is bij de Hollandse Brug ook zeer kort. Rechtsom is Muiden en regio Amsterdam te bereiken, de waarschijnlijke route van de Maxisbever. Deze vaart verbindt potentiële leefgebieden als de Diemervijfhoek en de Diem en wat verderop lijken het Diembos en delen van het Diemerpark geschikt. Linksom ligt direct het waterrijke Recreatiegebied Naarderbos. Een ecologische verbindingzone moet nog ontwikkeld worden tussen het Gooimeer en het

Het zoeken naar vraatsporen is een typische winterklus als de bladeren van de bomen zijn en de kruidvegetatie is verdwenen.

sinds 2016 gemeld. Echter, het zal helpen als de vismigratierivier in de Afsluitdijk gereed is (2024). Hieromheen zal ook moerasbos komen dat als leefgebied of stapsteen kan dienen voor een sprong naar het westen.

De route vanuit Lelystad via de Houtribdijk naar Enkhuizen lijkt

diverse eilanden zal bezetten. En op termijn zal naar verwachting ook het vasteland bij Enkhuizen worden gekoloniseerd.

Flevoland huisvest al jaren een groot bolwerk aan bevers. Ook nabij de Stichtse Brug leven ze en het is maar vijftig meter zwemmen naar de overzijde om oevers in Noord-Holland

● Knaagsporen Recreatiegebied Spaarnwoude
9 januari 2022. Foto: Geert Timmermans.

Naardermeer, de faunapassage onder de A1 is al gerealiseerd. Dat geeft wellicht veel potentieel leefgebied, zeker als de bever de Ankeveense Plassen en andere delen van het Vechtplassengebied weet te bereiken. Laatstgenoemde gebied zal waarschijnlijk sneller bereikt worden vanuit de zuidelijke route. Bevers leven in de Haarrijnse Plas nabij Vleuten en sporen zijn ook gevonden bij Maarssenbroek tot en met Breukelen. Dat is minder dan drie kilometer van de Noord-Hollandse Loosdrechtse Plassen vandaan. Kanttekening is wel de A2 (2x5

rijbanen) en het Amsterdam-Rijnkanaal, die een serieuze barrière vormen, naast bebouwing. Maar er zijn op enkele plekken onderdoorgangen zoals bij de Holendrecht en de Demmerikse Vaart.

Voor Noord-Holland betekent de komst van de bever naast gejuich ook dat er flink wat werk aan de winkel is (zie bijv. Dijkstra *et al.*, 2017). Waarschijnlijk moeten vele kilometers aan onder meer provinciale wegen worden uitgerasterd om verkeerslactoffers te voorkomen. Aan te bevelen is dit te combineren

met maatregelen die ook voor een soort als otter (*Lutra lutra*) zullen moeten worden getroffen. De waterbeheerders moeten risicoanalyses opstellen en scenario's uitwerken wanneer en hoe kwetsbare dijken en watergangen in te richten of hoe in te grijpen. Ook schade aan gewassen wordt reëel. Voor de bestrijding van de muskusrat (*Ondatra zibethicus*) moeten mogelijk andere technieken aangewend worden. Bij de bestrijding worden naast kooien ook klemmen gebruikt. Klemmen waar ook bevers (en otters) in terecht komen en verdrinken. Voordeel van laat gekoloniseerd worden, is dat bevermanagementplannen al bestaan en veel expertise beschikbaar is om zo goed mogelijk samen met de soort te leven.

Edo Goverse, e.goverse@ravon.nl
Geert Timmermans, harmat4@xs4all.nl

Literatuur

- BAKKER, H., 2019. De bevers van Texel en Schiermonnikoog. *Cranium* 36(1): 26-33.
- DEKKER, J. & S. VREUGDENHIL, 2012. Bevers. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- DIJKSTRA, V., 2014. Bever. In: D. Hoogenboom, W. Ruitenbeek, F. Visbeen, & J. Woudergem (red.). Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren 1989-2014.
- DIJKSTRA, V., 2016. Bever. In: S. Broekhuizen, K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (red.). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- DIJKSTRA, V., H. DEKKER & S. BOUWENS, 2017. Proactief beverbeheer. Voorkomen is beter dan genezen. *Zoogdier* 14(9): 3-7.
- NOLET, B.A., 1992. In: S. Broekhuizen, B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (red.). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- REEHORST, L., 2019. Nieuwe vondsten van het strand van Ijmuiden. *Cranium* 36(2): 96-99.
- ZOOGDIERVERENIGING, 2021. Bever. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdier-soorten/bever>. Geraadpleegd 15-11-2021.